

erat, post detentionem legitimæ partis juberet : et introducebantur etiam fideicommissi persecutiones, et ex inopia in rem missiones, et plurimi alii, et varii, et insolubiles pene prædictæ in rem missionis circuli. Sed tantum nos dudum hoc sanantes, legem⁵ scripsimus modis omnibus prohibentes restitutione gravatas res aut alienari aut obligari, sed cum propria ambulare fortuna : et apud quemcunque fuerint, non manere firme, sed reverti ad illum cui dari jussæ fuerunt. Et facta lex jam quodammodo longeva est, et in judicio approbata frequentatur, sed futurum erat quod prædiximas : (ut quod ferre omnia consuevit) tempus ostenderet indigere quadam exceptione necessaria legem. Adierunt enim nos viri et mulieres ex his læsi. Moriente namque viro, uxor quidem et dotem exigebat, et donationis ante nuptias factæ partem, seu propter nuptias, quam viri mors ei dabat : defuncti vero frater aliunde vindicabat res, et patris proferebat voluntatem, et trahebat mulieris res, dicens fratrem quidem suum eas expendisse : se vero apud mulierem videre paternas res, quas pater non existentibus filiis restituit præceperat ei : et recipere ex omnibus eas instabat, neque cessabat donec satisfactio legi nostræ per omnia proveniret. Sed ingemiscebant juste mulier, et dicebat injustum esse quasi per deceptionem dominum quidem virum fieri dotis totius : et si præmori mulierem contigisset, lucrum habere secundum pactum : quia vero vir mortuus est se ignorante restitutionem amissionis periculum sustinere. Sed huic quidem data est negotio forma quam bene se habere putavimus. Rursus autem alter supplex apparuit, dicens uxoris patrem substantiam ejus substituisse aliis suis filiis : parvam tunc partem solam apud eam jussisse manere : et magnum sibi imminere periculum, si suæ quidem substantiæ periculum pateretur et circa dotis restitutionem, et circa totum ex dotibus instrumentis super antenuptiali donatione pactum, sibi vero nihil liceret promereri horum propter sublationem et restitutionem. Hæc nos merito commoverunt, et in melius arbitrati sumus nostram corrigere legem, quam subjectos despiciere periculum sustinentes, maxime in nuptiis : quarum nihil est hominibus utilius⁴, tanquam solis facere homines valentibus.

CAP. I. Si quis unum ex liberis suis heredem instituerit, vel extraneam personam.

Quamobrem⁵ præsentem ponimus legem, omnia quidem alia priora a nobis positæ constitutionis rata manere volentes : hoc vero innovantes solummodo : ut si quis de cætero restitutionem fecerit suarum rerum : primum quidem servet filio legitimam partem, non quartam, (hoc enim emendavimus, inopiam ejus plurimam reprehendentes) sed⁶ tertiam modis omnibus, aut mediam secundum filiorum numerum, deinde ex reliqua substantiæ parte, si non suffecerit legitima pars ad dotis aut antenuptialis donationis ablationem : honeste et secundum personarum qualitatem et merita excipere etiam hoc ad restitutionem, secundum quod adjectum legitimæ parti, dotem aut antenuptialem facit donationem. Sancimus enim secundum hunc modum excipi modis omnibus ad restitutionem nuptialia documenta, et super his factas alienationes, aut hypothecas : et vel si gravata sit persona aut viri, aut mulieris restitutione tali, liceat ei etiam nuncupatam antenuptialem seu propter nuptias donationem offerre, nihil quantum in illis rebus restitutione valente : et si mulier restitutione gravetur, non impedimentum ad dotis ablationem fieri, ea enim quæ communiter omnibus prosunt, iis quæ specialiter quibusdam utilia sunt, proponimus, sitque hoc nuptialibus donationibus et harum exactionibus privilegium. Si enim et ante nos ex generalibus⁷ hypothecis plurima per præsumptionem exceperunt, (cum utique non ita nobis necessaria consistant) quomodo non nos ex majore et meliore sententia nuptialem lucrorum exceptionem faciemus? — § 1. Hæc igitur omnia futuro conferimus temporis, et faciendis restitutionibus post hanc legem : non enim illam concedimus fieri læsionem, ut si quis vir parvam habens dotem, deinde legem cognoscens nostram, aut si quis vir mediocrem fecerit antenuptialem donationem, ad circumventionem legis velit augmentum aut dotis, aut antenuptialis donationis facere : et hoc trahere ad insidias restitutionum : hanc enim perimus circumventionem, nullam utilitatem habere concedentes faciendis augmentum, quantum ad restitutionis læsionem, puram futuro temporis nostram servantes legem. Unum si quidem hoc capitulum est præsentis legis.

CAP. II. De muliere quæ peperit undecimo mense.

Secundum vero illud de mulieribus, quæ post priores nuptias ad secundum venerunt matrimonium antequam annus expleretur, quem lugubrem leges appellat, quas puniebant constitutiones tres⁸ ante nos imperantium : et nos nuper de his scribentes legem⁹, cum quibusdam correctionibus, etiam super his sancita in brevi quadam parte nostræ le-

² L. ult. 2. C. communia de legat. — 3. d. l. ult. — 4. N. Leon. 36. — 5. Authent. Res que, C. communia de legat. — 6. N. 18. c. 1. — 7. L. 6. D. de pignoris. — 8. L. 18. c. ex quib.

gislationis tetigimus : sed impudentissimum quoddam nunc accedit, quod in nostris provenire temporibus volebamus. Quamobrem nobis recte placuit emendatione dignum existimare. Mulier enim ad virum ventens, hunc extulit, ut apparet etiam superstitio eo non caste vivere cogitans : nondum enim completo anno, undecimo mense perfecto peperit, ut non esset possibile dicere, quia de defuncto fuisset partus : neque enim in tantum tempus conceptionis extensum est. Et quoniam etiam hæc una est penarum earum, quæ acerbas nuptias faciunt, ut uxor mox cadat antenuptiali donatione a viro data, et repente eam amittat, et neque usum habeat : recte filii sic mirabili matris partu injuriati, antenuptialem patris posebant accipere donationem, et non lucrari valere mulierem per virum, quem sic velociter deonestavit. At illa (sed quomodo dicamus verba illius, erubescimus) non dignam se dicebat esse, ut caderet : quia legem nosceret de legitimis loquentem nuptiis : sibi vero non fuisse nuptias nisi primas : porro partum hunc esse opus naturalis concupiscentiæ. Sed quia hæc etiam decies millies aliis subjacere castigationibus committendo stuprum indubitatum est, et penis illis eam non privabimus, interim tamen (parcimus enim defuncti filiis) inferimus ei antenuptialis donationis amissionem, et in hoc casu, quam constituit lex super eis, quæ ad legitimam accedunt nuptias intra lugubre tempus. Si enim illas lex inultas non reliquit licet legitimam nuptias celebrantes, eo quod forte suspicio fuerit, ne quæ præxtiterit suspitionis malignæ causa ad secundum maritum, eo quod velociter ad nuptias festinavit : quomodo non hic, ubi causa non per suspicionem est solam, sed hoc ipso increpatio manifesta et indubitata præbita est delicto, omnium impiissimus iste partus, innoxiam eam relinquemus? — § 1. Unde sancimus, si quid tale contigerit, et ante luctus tempus pepererit mulier circa terminum anni, ut indubitatum sit, sobolem non ex priori consistere matrimonio : modis omnibus eam privari antenuptiali donatione, et secundum proprietatem, et secundum usum : subdendam quoque aliis omnibus penis, ac si secundas eam contigisset ante luctus tempus legitimam celebrasse nuptias. Non enim aliquid amplius habebit castitate luxuria : sed subjiciatur quidem et ipsa penis, periculumque sustineat etiam circa spem scripturæ propter stuprum : ut neque nuptias intempestivas desideret, neque legitimam nuptias majore malo circumveniat.

EPILOGUS.

Quæ igitur placuerunt nobis et per hanc sacram declarata sunt legem, tua celsitudo cognoscens, solenniter per programmata propria, manifesta faciat universis. *Lex scripta est Joanni gloriosissimo sacrorum per Orientem prætoriorum præfecto, iterum exconsuli et patricio.* — Dat. kal. Jan. Constantinop. præfect. BELIS. V. C.

TIT. XIX.

UT ECCLESIA¹ SANCTÆ RESURRECTIONIS ALIENARE POSSIT ÆDIFICIA SECUNDUM IPSAM SITA CIVITATEM.

NOVELLA CONSTIT. XL.

Antonio Contio iterum ad verbum interpretante.

Idem Imp. Petro sanctissimo et beatissimo archiepiscopo Hierosolymorum.

PREFATIO.

Jam quidem ea quæ de prohibitione ecclesiasticarum alienationum [erant,] lege communi² promulgata sunt a nobis, quam sane et obtinere et ratam in omnibus esse volumus. Quando autem conducentis omnibus ecclesiis [boni] providentiam agere convenit, præcipue autem sanctæ resurrectionis, et loci in quo mundi creator dignatus est in humana constitui generatione, propter hoc existimavimus præsentem scribere legem, non ad subversionem eorum, quæ jam a nobis constituta sunt, sed ad aliquam convenientem et necessariam rebus utilitatem. Omnibus enim est hominibus manifestum hoc, sanctissimam resurrectionem, eos qui ex omni orbe eo confluent (quorum multitudinem infinitam est dicere) et suscipere, et alere, et facere sumptus immensos et insperatos, his qui illic coæservati sunt sufficientes, secundum miraculorum operationem magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi (qui multitudinem ineffabilem ex paucis enutrit panibus) in dies suscipientem. Itaque ipsi et reditus esse oportet plurimos, et occasiones piis, secundum quas futura sit possibilis constitui, ut multitudini auxilietur tanta. — § 1. Novimus igitur, quatenus secundum præsens Eusebii Deo amantissimus presby-

caus. infam. : l. 1. c. de secund. nupt. : l. 4. C. ad SC. Tertull. — 9. N. 22. c. 22. Tit. XIX. — 1. N. 120. c. 9. — 2. N. 7.

ter et Cymeliarches ejus quæ secundum regiam hanc urbem et sanctissimæ ecclesiæ, profectus in præfata Hierosolymorum civitatem, et honestos suos et Deo amabiles, et jam nunc indicans mores (per quos multis et maximis et justis augmentis, sanctæ ecclesiæ auxit redditum) potuit trecentis octoginta libris auri comparare redditum triginta (paulo plus minus) auri librarum, quasdam quidem pecunias colligens pie, quasdam vero ut mutuas sumerent, exhortans Deo amabilissimos economos præfata sanctæ resurrectionis. Docuit autem et nos, quia et creditores sua accipere querunt, et quia aliud excogitavit inopinabile lucrum : multis namque confluentibus et accedentibus ad prædictam Hierosolymorum civitatem, desiderio depositorum et dicorum Deo locorum, concupiscunt comparare habitationes ecclesiasticas auro multo, quatenus utique liceat ipsis, ea quæ secundum dictum locum est habitatione parvifrui : non posse autem hæc facere antistites sanctæ resurrectionis metu legis a nobis de ecclesiasticis alienationibus positæ, quamvis tanta existente utilitate hujus inventi, ut in annos quinquaginta velint quidam tabernacula seu cenacula istiusmodi comparare. Et inde multo et majore quam dici possit commodo futuro, si quidem possessio sanctissimæ ecclesiæ accedat redditus triginta auri librarum (hæc constituite admiratione) vix in tredecim annis cum ædificiorum venditio in ipsis quinquaginta annis fiat, et præsertim cum substantia ipsius resurrectionis in domibus sit constituta, quæ fortuitis omnibus susjacent casibus, repente una pereuntes cum ipsis, nec vestigium vel tantulum servare facile valentes, si quidem ex aliquo (absit autem et hoc ut dicamus) casu cadant, aut alias consumantur.

CAP. I.

Hæc nos venire ad præsentem legem fecerunt, quam dedicamus Deo et omnium ecclesiarum sanctiss. resurrectioni³, per quam sancimus omnia quidem alia, et in sanctissima resurrectione obtinere occasione prædiorum ecclesiasticorum, (neque enim ipsi omnino permisisimus venditionem nullam facere prædiorum) super sane ædificiis laxamus aliquid de rigore legis. Si enim super utilitate sanctissimarum ecclesiarum hanc scripsimus, videmus autem tantam in re utilitatem existentem, quomodo non utique per præsentem legem hoc ipsis permittimus, omnem dantes et vendentibus licentiam et ementibus securitatem : et maxime postquam præsumimus, tempore ipso citius reducturo iterum ædificia ad ipsam, utpote ipsorum emptoribus (qui scilicet propter studium circa Deum emerint ista) ita et postquam obierint, ipsi ea relicta. Licet igitur ipsi sanctissimæ ecclesiæ facere ædificiorum venditionem, nihil verenti legem, in genere de his positam, propterea quod lege recentiore subdivisionem accepit, neque aliqua pœna inde contra quamlibet personam omnino conveniente. — § 1. In sequens vero tempus hoc ipsum facere liceat, sicubi aliqua tanta emerit utilitas, ut multocuplum bonum pro minimo sanctissimæ accedat per alienationem resurrectioni. Omnem habentibus facultatem eorum emptoribus, nunc et in futurum omne tempus, et nullam ablationem verentibus, non ipsis, non heredibus ipsorum, non successoribus, neque nunc, neque in aliud tempus, propterea quod per præsentem legem ipsos confidentes posse ad emptionem accedere, non sunt jussi aliquam pro hoc sustinere turbam, aut accusationem, aut damnum, aut ablationem. Decreto proculdubio faciendo apud tuam beatitudinem præsentibus qui ex clero venerabili, et demonstrata causa secundum quam alienatio ædificiorum fit, quia majorum causa honorum eorum venditioni studetur, exiguis quidem rebus venditis existentibus, pluribus autem et in melioribus iis quæ inde adquiruntur. Scilicet secundum præsentem mercedem congregatum ex pensionibus habitantium, venditione in quinquaginta annis facta, et pretio in solutionem debitorum solvendo, quæ creditores dederunt pro præfati redditus acquisitione. Si enim omnium dominus simul et creator Deus dignatus est tantum ipsi dare privilegium præter alias civitates, ut ex ipsa resurgeret secundum carnem, manifestum, quia et nos imitantes dominum Deum, et magnas ejus miraculorum operationes, quantum homini possibile est, privilegium aliquod dedimus ipsi præter ceteras ecclesias, ut ipsa fruatur hac nostra lege, quam velut aliquas primitias ipsi adducimus, ejus commodum per omnia eligentes et venerantes.

EPILOGUS.

Quæ igitur a nobis constituta sunt per hanc propriam legem, et ipsam legem inscribendam voluminibus, tua beatitudo cognoscens, manifestam ipsam omnibus ibi constitutis constituat : indicet autem nostram voluntatem, quam pro sanctissima et merito ab omni hominum genere adoranda resurrectione nostrum habet imperium, et domino dedicat Deo, tantis nos et tot bonis, præter alios omnes qui ante nos imperarunt, in

³ Adde d. N. 120. c. 9. Tit. XX — 1. N. 30. — 2. Fac. L. ult. C. de divers. eccle. Edict. Justin. 8. c. 3. 2.

re qualibet dignato et dignanti. Specialiter lex scripta Petro sanctissimo et beatissimo archiepiscopo, et patriarchæ Hierosolymitanæ civitatis. — Datum 13 kalend. Jun. CP., post BELIS. V. C. Cons.

TIT. XX.

DE QUÆSTORIBUS, ID EST, PRÆFECTIS INSULARUM.

NOVELLA CONSTIT. XLI.

Hæc constitutio quendam virum magnificum Bonum¹ nomine, quæstorem exercitui fecit. Nam et more antiquo duplex erat quæstorum magistratus : et unus quidem circa latus principis erat, alter autem quæstor exercitui præerat. Disposuit autem præsens constitutio etiam annonas quæstoris et consiliarii ejus : adpartitionem quoque ei dedit ad imitationem quandam præf. præf., id est, scriniarios, et ab actis, et præcones, et commentarienses, et lampadarios², et omnem deinceps ordinem. Sed et annonas militum tam comitatensium quam limitansium disposuit, quomodo distribui debeant. Subjecit autem ei et quinque provincias, id est, Scythiam, et Mysiam, et Cariam, et omnes Cycladas insulas, et Cyprum totam. Causarum quoque auditorium habere ei concessit ut non objiciatur ei fori præscriptio. Subjunxit autem et notitiam impensarum. Et est promulgata hæc constitutio kalend. Jun. Indictione XII, post consulatum BELIS. V. C.

TIT. XXI.

DE DEPOSITIONE ANTHIMI¹ ET SEVERI² ET PETRI³ ET ZOARÆ⁴ ET RELIQUORUM.

NOVELLA CONSTIT. XLII.

Versa quidem est ab Haloandro : sed veterem ejus translationem ex tome Concilii quinti Constantinopol. restitimus, et mendis quibus scatebat etiam in novissima editione Colonien. anno 1567. perpurgavimus.

In nomine Domini Jesu Christi Dei nostri.

Imp. CÆSAR FLAVIUS JUSTIN., Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, pius, felix, gloriosus, victoriosus, triumphalis, semper Augustus, Menæ sanctiss. et beatiss. archiepiscopo et universali patriarchæ.

PREFATIO.

Rem non insolitam imperio et nos facientes ad præsentem venimus legem. Quoties enim sacerdotum sententia quosdam indignos sacerdotio de sacris sedibus deposuit, quemadmodum Nestorium, Eutychem, Arium, Macedonium et Eunomium, ac quosdam alios ad iniquitatem non minoris illis toties imperium ejusdem sententiæ et ordinationis eum sacerdotum auctoritate fuit. Sicque divina et humana pariter concurrentia, unam consonantiam rectis sententiis facere. Quemadmodum et nuper factum esse circa Anthimum scimus, qui quidem dejectus est de sede hujus regni urbis a sanctæ et gloriosæ memoriæ Agapeto sanctiss. ecclesiæ antiquæ Romæ pontificis, eo quod nullo modo sibi ipsi convenienti (contra omnes sacros canones) se intruserat sedi, sed et communi sententia ipsius sanctæ memoriæ viri primum, atque etiam sacre synodi hic celebratæ condemnatus et depositus fuit, eo quod a rectis dogmatibus recessit : et quæ prius multoties diligere videbatur, hæc demum diversis lustrationibus aufugit, simulans sequi sanctas quatuor synodos (trecentorum videlicet decem et octo patrum in Nicæa, et centum quinquaginta in hac felici civitate, et in Epheso primo congregatorum ducentorum, et sexcentorum triginta venerabilium patrum in Chalcedona.) At quidem nec dogmata sequi, nec nostram clementiam et condescensum, quem propter ipsius salutem habebamus, suscipere voluit, neque ipse abdicare auctores impiorum dogmatum, qui prius a sanctis synodis expulsi fuerant, sed putavit oportere secundum ipsum et in æquali decere et condemnatos et condemnatos. Nam semel alienis a sanctissima ecclesia intellectibus mancipatus, et a rectis dogmatibus alienatus, merito ad ipsorum rectitudinem reverti non valuit, etiam ad hæc invitatus a nobis et directus, qui omni studio usi sumus ad ipsius salutem.

CAP. I.

Propter hæc igitur omnia, sententiam depositionis in ipsum a sancta synodo factam occasione non liciti neque a sanctis canonibus approbati

Tit. XXI. — 1. In pr. infr. — 2. e. 1, 2, infr. — 3. e. 2, infr. — 4. e. 3, infr.

rapta sacrarum sedium hujus regie urbis, et aversionis a rectis et veris dogmatibus Cyriam propriam nostrum facit imperium, et contra istum presentem scribit legem. Interdicimus autem et ei commorari in hac felici civitate et ejus districtu, ac in quacunque alia insigni civitate, sanctis in quiete esse, et eos diligere, quibus, se ipsum digne supposit, et non aliquibus communicare, neque eos imbuere in perditionem interdictorum dogmatum. — § 1. Nec utique extra imperialem confirmationem relinquimus sententiam juste contra Severum latam, ac ex omnibus (ut ita dicamus) pontificalibus et patriarchalibus (una cum monachicis consensibus) provenientes sedibus, et anathematismum ipsi inferentem, qui prius contra sacras sanctiones, accipiendo sedem sanctissimæ ecclesiæ Theopolitanorum, sic universa conturbavit, sicque accumulatas turbationes fecit, quod commune quoddam ac abominabile bellum sanctissimis ecclesiis adinvicem immitteret. Et hoc a septris que ante nos fuerunt contra ipsum scriptum erat variis dogmatum, et a recitudine alienatis intellectibus ac blasphemis usum fuisse, ac universa conturbasse, et illum quemcumque errorem abominabilem hæresiarcharum et iniquorum dogmatum recipere, Nestorii dicimus et Eutychie, et cum uterque horum præceptorum contrarii quodammodo adinvicem esse videantur, ad unum vero impietatis finem inferant, etiam illorum divulgatos sermones, cum in unum formavisse: duobus enim existentibus dogmatibus adinvicem repugnantibus, quorum utramque similiter ad animæ perditionem adducit, Nestorii videlicet et Eutychie (quemadmodum dicendo narravimus) quæ ex Arianorum et Apollinarii contagione consistunt, ipse paradoxum quid perpressus in utrumque similiter incidit, et ibi quidem hoc, ibi quidem illud mittendo seipsum et sermones suos visus est constituisse commune receptaculum tantorum delictorum. — § 2. Sit itaque et ipse sub prædicto anathematismo, quem universus patriarchalis, pontificalis, ac monachicus nostræ (ut ita dicamus) politia cæctus, juste in ipsum induxit, de Theopolitana quidem ecclesia ejectus, idcirco quod thronus de illa ipsum removit, eo quod ipsius principatum recte non acceperat, sed adhuc vivo eo et in sanctissimis ecclesiis commorante, qui ante ipsum sacerdotium habebat, et propter eum, qui post ipsum fuit, de sacerdotio exciderat. Nec vero usque adhuc stetit, sed etiam sub communi orthodoxæ ac catholicæ ecclesiæ anathematismo factus multis libris blasphemis et abominabilibus nobis politiam implevit, quare universis interdicimus, aliquid de libris ipsius possidere. Et sicut non licet Nestorii libros scribere vel possidere, (quia prædecessoribus nostris imperatoribus in suis constitutionibus visum est statuere similia his, quæ dicta et scripta sunt a Porphyrio in Christianos) sic nec dicta et scripta Severi maneat penes aliquem Christianum, sed sint profana et aliena ab ecclesia catholica, igneque comburantur a possidentibus nisi qui ista habent, velint periculum pati. A nemine ergo scribantur, neque ad pulchritudinem, neque ad velocitatem scribentium, sciendo quia amputatio manus his qui scripta ejus scripserint, pena erit. Neque enim volumus in futuro tempore illis blasphemiam protrahi. — § 3. Similiter autem et huic interdicimus omnino regiam civitatem egredi, aut districtum ejus, nec aliquam aliam de insignibus, sed in aliqua solitudine, et in silentio sedere, et non corrumpere ceteros, neque in blasphemiam ipsos adducere, et non semper aliquid novi invenire contra vera dogmata, per quod rursus nobis conturbare sanctissimas ecclesias festinet.

CAP. II.

Sed nec Petram episcopum Apameæ, et simul depositum, et simul ab ipsis a quibus Severus, sub prædicto anathemate factum, imperium admittit, sed sint propria contra ipsum sententia. Et qui sub communi anathematismo ordinatus est, sub ipso esto: et sententia sanctissimorum pontificum, quæ ipsum prævenit, firma permanet. Neque vero permittimus illi hanc regiam urbem habitare, aut ipsius districtum, vel aliquam de insignibus, sed quorum secutus est errorem, horum imitatur diætam, quam longissime abscedens, et occultans seipsum. Nam talibus occultari quam videri, utilius est: ignoti etenim et existentes, seipsos lædunt solos, publicantes vero sua dogmata, multis ex simplicioribus occasionem perditionis præbent, quod nullo modo fieri in Christiano ovili Dei et orthodoxo populo justum est, neque ab imperio permissum est.

CAP. III.

Quoniam vero et Zoaram digne penitus judicaverunt sub anathematismo esse reverendissimi et qui justa judicant episcopi, (cum parva quadam talium malorum interposito sit) et in quibus dehonestatus est, omnia videlicet comprehendendo ex memoria quadam abundant, sit et Zoaræ interpositio [quadam parva] hujus malæ partis, (Anthimi dicimus et Severi ac Petri) ordineturque et ipse inter anathematizatos, sacra senten-

5. l. 6, 2; C. de hæreticis. — 6. l. 5, 2; C. de summis Trinitat. — 7. l. 5, 2; C. d. l. 1. d. l. 5, 2; 1. 6, 2; C. d. l. 1. 9. c. 2. sup. l. 10. l. 15, C. de episcopis; l. 5, l.

tia ipsam deferente, quam propriam et ipsam in se ipsa existentem, adhuc magis cyrioteran imperium facit, et hunc de hac regia urbe et ejus districtu abijcit, et habitationem in aliis civitatibus ipsi omnino interdicit. Itaque cum illis solis habitet et consulat, qui a nobis ante memorati sunt, qui similia quidem blasphemant, [similia patiuntur] et similiter in exilio ponuntur. Si quid vero aliud in sententia sanctissimorum episcoporum continetur, quæ predictos deponit et anathematizat, quæ firmius ponimus et diutius, ac imperialibus nostris legibus ipsum corroboramus, ac si ab imperio ipso provenisset. Si vero aliquis ipsorum deprehendatur de cætero facere aliquid præter constituta, sciat incidisse in legibus imperialibus, quæ minores pœnas declinantes, ad majores immittunt indignationes. — § 1. Interdicimus autem et omnibus conantibus catholicam Dei ecclesiam divellere, (sive secundum Nestorii hæretici doctrinam, sive secundum insensatam Eutychie traditionem, sive secundum blasphemiam Severi, qui et similia illis intellexit, aut eorum qui illos sequuntur) seditionem immittere sanctissimis ecclesiis, et loqui aliquid de fide: sed sancimus quemlibet talium silentium ducere, et non convocare aliquos ad se, neque accedentes recipere aut parabaptizare audere, aut sacram communionem sordidare, et ipsam aliquibus tradere, aut interdictas doctrinas exponere, sive in hac nostra regia, sive in alia: sed omne supportare expulsum, si quid tale faciet. — § 2. Interdicimus etiam omnibus istos suscipere. Abijci ergo ipsos sancimus de civitatibus ab ipsis concitatis, scientes pœnas jam contentas in nostris divinis constitutionibus, quæ et domos ipsas in quibus tale quid fit, et campos ex quibus nutrimenta præbentur, sanctissimi ecclesiis assignant, et a possidentibus auferant, quia detrimenti causa fit simplicioribus, sub sanctissimis vero et orthodoxis ecclesiis hæc juste ducunt esse. — § 3. Hæc pro communi pace sanctissimarum ecclesiarum statuiamus, hæc sententiamus, sequentes sanctorum patrum dogmata, ut omne sacerdotium imperturbatum de cætero nobis permaneat. Quo in pace servato, reliqua nobis exuberabit politia, desuper pacem habens, quam omnibus magnus Deus et Salvator noster Jesus Christus Trinitatis unus, unigenitus Dei filius prædicat ac donat his, qui sincere ipsum et vere glorificare ac donare digni habitus sint.

EPILOGUS.

Custodiat itaque beatitudo tua, quæ recte adnotata sunt, et mittat ipsa per suas Deo dilectas literas omnibus sanctissimis metropolitibus sub ipsa existentibus, quorum cuilibet cura erit ipsa manifesta facere sanctissimis ecclesiis sub ipsis ordinatis, ut nomen ejus omnibus lateant que sacerdotio visa sunt, et ab imperio confirmata. Divina subscriptio. Divinitas te servet per multos annos, sancte ac religiose pater. — Dat. id. Aug. Constantinop., post consulatum BELLS. V. C.

TIT. XXII.

DE OFFICINIS SIVE TABERNIS CONSTANTINOPOLITANÆ URBIS: ET UT MILLE TANTUM ET CENTUM OFFICINÆ SACROSANCTÆ MAJORIS ECCLESIAE EXCUSANTUR: OMNES RELIQUÆ, AD QUEMQUE DOMINUM PERTINEANT, CONSUETA OBEANT MUNIA.

NOVELLA CONSTIT. XLIII.

In nomine Domini Jesu Christi Dei nostri.

Imp. CESAR FLAVIUS JUST., Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Lazicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, pius, felix, gloriosus, victor, triumphator, nunquam non colendus, Augustus, Longino præfecto urbis.

PREFATIO.

Quoniam potentia nostræ subditi nostri sive vivant, sive moriantur, cure sunt: ne vel graves ipsi sepultura, vel defuncti cognatis damnosæ existant, propterea et hæc, quæ eorum sepulturam concernunt, quo convenit modo, disposuimus. Et quia tam diæ memoriæ Constantinus amplæ hujus nostræ urbis conditor, quam etiam piensissimus princeps Anastasius, lecticariorum seu decanorum (ut vocat) numerum ad certam mensuram redegerunt, mille et centum tantummodo decanis, totidemque officinis definitis ut nullo hæc unquam tempore augmentum reciperent: propterea sane cupientes, ut numerus eorum, quos ex unoquoque collegio convenit esse lectarios, diæ memoriæ Anastasii formulæ subjaceat, firma ea et fixa manere volumus. Cæterum quia auleant nos alme hujus et regie nostræ urbis collegiati, quorum excellenter et præ cæteris curam gerimus,

8, 2; C. de hæreticis; N. 55. Tit. XXII. — 1. Adde N. Leon. 12. — 2. L. 4, C. de sacros. eccles.

potentiam nostram edocuerunt, magnam et intolerandam se necessitatem sustinere, sacrosanctam etenim majorem ecclesiam centum et mille officinas in fractu habere ab omni vectigali liberam, quas oppido quam libenter illi concedant, eo quod ad peragendas in commune omnium hominum exequias proficiant: sed cætera se onera ferre non posse. Nam cum plurimæ in alma hac urbe diversarum mercium et negotiationum officinas tabernæque existant, non hæc solas (nempe centum et mille) officinas prædictis publicis muniis obeundis exemptas esse, sed etiam multas sacrosanctas ecclesias, nulla sacra hospitalia, monasteria, et alias sacras ædes, quarum pleraque prius hæreticis mancipatæ, deinde ad orthodoxam fidem reversæ sunt, multas quoque regias domos, et insuper magistratum, ac senatorum, et illustrium, et cubiculariorum a præstatione vectigalium eximi, harumque dominos peculiarem sibi exinde redditum comparare, et oblaedere rempublicam, exemptionum multitudine rem ipsam angustis admodum terminis concludente, ut paucissimi existant, qui publica agnoscant et sustineant munia, et priores contributiones aliquoties in triplo et quadruplo, hoc tempore etiam decuplo majores factæ sint: quamquam divus princeps Anastasius in statuta ab ipso formula nulli omnino alii immunitatem concedat præter centum et mille officinas, quæ per causam exequiarum sacrosanctæ majori ecclesiæ attributæ sunt. Ea propter et nos putavimus, tum proceribus nostris et insuper beatissimæ hujus almæ urbis archiepiscopo id negotii dandum, ut certo loco conveniret, et rem ipsam examinaret, atque placita ad nos sua referrent, tum ad excellentiam tuam presentem utendum lege, confirmantes ea quæ Anastasio piensissimo in hoc principi placuerunt.

CAP. I.

Et sancimus, ut centum quidem illæ et mille officinæ, sacrosanctæ majori ecclesiæ occasione decanorum, sive lecticariorum, et ad peragendas defunctorum exequias deputatæ, omnibus modis integro numero et omni præstatione liberæ conserventur: præter ipsam nulla alia queunte decanum exigere, sive ex hæreticis recepta, sive quæcunque sacrosanctæ ecclesiæ. Sed quod nuper constitutum est, valeat, et octingentæ quidem officinæ corpora præsent, trecentæ autem in exactione pecuniarum consistant, nam quod exinde corradiit, ad quid proficere conveniat, sacram nostra pragmatica forma disposuit. Semperque quod interdicit, restauretur: at qua ratione fieri debeat restauratio, satis per Anastasii piæ memoriæ jussionem expressum est. Hæc igitur ut immunes et ab omni vectigali mancant exemptæ, sancimus: neque his ipsis officinis, neque vectigalia imperantibus collegiis, quæ ista præbent, quidquam damni sustinentibus, aut ullos titulos agnoscentibus. — § 1. Cæteræ vero omnes hujus almæ urbis quatuordecim regionum officinæ, sive sacrosanctæ alieque sint ecclesiæ, sive hospitalium, sive monasteriorum, sive orphanotrophiorum, sive ptochiorum, sive alterius cujuscunque domini, sive regiarum domuum, sive aliquorum magistratum, ampla media, minutate officia administrantium, sive gloriosissimorum senatorum, sive magnificentissimorum illustrium, sive spectabilium cubiculariorum, sive aliquorum militis adscriptorum: hæc inquam omnes publica ipsis imposita præsent vectigalia, et omnia alia tam faciunt, tum impleant, quemadmodum quemque in suo collegio facere æquum est, semperque per collegii præfectos in publicum persolvere: nemine queunte ea de causa inniti privilegiis aut ejusmodi alia uti excusatione. Neque enim sustinemus aliorum onus ad alios deferri, aut tam immitte proponere formulam, ut quotidie vectigalia augeantur, et, (quemadmodum edocti sumus) quadruplo, aut quintuplo, adeoque etiam decuplo majora irrogentur, cum nihil tam magno studio tamque serio affectemus, quam ne novo quisquam vectigali oneretur. Novum autem fuerit non tantum quod nunc primum impositum est, sed etiam quod primum modum excedit. Sed eadem conditione ac fortuna omnes sunt, et sacra hæc nostra pragmatica forma (quam legem etiam appellare licuerit) contra omnes communis esto, ut omnibus largiatur quo molestia vacent. Neque enim facile eam quis ægre tulerit, si neminem alium præterea exemptum intueatur: nisi quod in centum et mille officinis exequiarum defunctorum ratio habeatur, quæ maxime communis est omnibus et ex æquo universis parata hominibus. — § 2. Si quis vero conetur excusatione aliqua uti, et seipsum a præstanda alleviare contributione, et aut non committere, quo magis ab inquinis suis exigatur, aut prestare etiam patrociniū, sive militare, sive civile, sive ecclesiasticum, sive quocunque tandem: in universum officinæ dominio excidit, estoque ipsis publica, toti ad dicta collegio. Eo enim pacto et cautiore erunt, et vetita non attentabunt. Porro si minutatim et pariter in omnes vectigalia distribuantur: non solum paululum erit quod præstitum fuerit, sed etiam tanto mo-

5. N. 59. c. 2. — 4. c. 1. inf. l. 10. — 5. d. N. Leon. 12. — 6. N. 59. c. 1. — 7. In pr. sup. l. 10. — 8. Tit. C. vectigali. nova institui non posse. Tit. XXIII. — 1. P. l. 14, 2; C. de sacros. eccles.; l. 17, C. de fide instrum.; l. 2, C.

deratus, levius, tolerabilius, faciliusve quod confertur, existet, quanto a pluribus colligitur. An vero non multo absurdissimum fuerit, homines propriis laborantes manibus, et uxores ac liberos alentes, et reliqua denique vita necessaria inde acquirere satagentes, etiamnum majoribus onerare vectigalibus, et quanto plures inter alleviatas referuntur, tanto etiam majores exinde læsiones oboriri? idque onus infinitum sit, neque possit ullum habere terminum. — § 3. Hæc nos omnia prohibentes, sacram hanc pragmaticam formam proponimus, amissionis penam similiter omnibus ordine subditis interminantes, si ex quoque collegio imperitantes solita illa et ab initio statuta vectigalia percipere prohibuerint, aut vectigalia contentur in pensiones privatas convertere: sed quisque pro se quidem pensionem illatione perfruitur, officinas autem seu tabernas solito receptoque more contributiones agnoscere concedit. Quemadmodum enim quisque pro se rebus suis prospicit, ita et nos necesse est ei quod amplæ et regie huic urbi expedit et confert, nutanti quodammodo et jam lapsuro, manus porrigere, neque enim aliter, quæ publice expediunt, progressu habitura sint, quam si tali onere, qui id hæcenus ferre coacti sunt, liberentur.

EPILOGUS.

Quæ igitur nobis placuerunt, et sacra hæc exprimuntur lege, ea excellentia tua, immo non ipse tantum custodies, sed et quicumque post te idem officium suscepturi sunt, et obtemperans tibi cohors, jam inde in omne reliquum tempus custodiet.

TIT. XXIII.

DE TABELLIONIBUS ET UT PROTOCOLLA DIMITTANT IN CHARTIS.

NOVELLA CONSTIT. XLIV.

Imp. JUST. AVG. JOANNI PRÆFECTO PRÆTORIO, ITERUM EXCONSULI ET PATRICIO.

PREFATIO.

Litem paulo ante audivimus presentem legi præbentem occasionem. Ex persona quidem mulieris cujusdam ferebatur documentum, literas quidem ejus non habens, (erat autem harum ignara) completum autem a tabellione et tabulario, subscriptionem ejus habens, et testium ostendens presentiam: deinde dum quædam dubitatio super eo fieret, muliere dicente, non esse a se delegata quæ charta loquebatur: qui litem audiebat, quærebat a tabellione cognoscere negotii veritatem: denique tabellionem deduxit: at ille literas recognoscere dixit completionis tabellionis, non tamen nosse aliquid horum quæ secuta sunt, nec enim sibi ab initio penitus delegata, sed commississe cuidam suorum hoc facere: neque postea venisse ad completionem, sed rursus alii hoc commississe, et is quidem qui affuit completioni, venit, nihil nec ipse dicens se nosse: etenim neque scriptor fuit documenti, sed solum docuit, quia presente se hoc dimissum sit, nec cui ab initio delegatum est, inventus est: unde nisi per testes judex valuisset agnoscere causam pure, periculum patiebatur, undique cadente negotii notitia. Et illud quidem competentem meruit examinationem atque decretum.

CAP. I.

Nos autem credimus oportere universis auxiliari, et communem in omnibus facere legem: quatenus præpositis operi tabellionum, ipsis per se omnibus modis injungatur documentum, ut dum dimittitur interisit: et non aliter imponatur chartæ completio, nisi hæc gerantur: ut habeant unde sciant negotium, et interrogati a iudicibus, possint quæ subsecuta sunt cognoscere, et respondere, maxime quando literas sunt ignorantes qui hæc injungunt: quibus facilis est et inconvincibilis denegatio horum quæ pro veritate secuta sunt. — § 1. Ut ergo omnia hæc prohibeamus, propterea presentem conscripsimus legem: et hæc custodiri modis omnibus volumus a tabellionibus, sive in ipsa felicissima civitate, sive in provinciis sint: scientibus, quia si præter hæc aliquid egerint, cadent omnino iis quæ vocantur stationibus: et qui ab eis dirigitur ad injungendum documentum, et interest, ipse dominus super stationis auctoritate erit, et mutabitur causa: et ille quidem de cætero hoc obtinebit officium in statione, quale qui in ea primatum tenebat: ille vero cadet ea: aut unus erit ministrantium illi: quoniam ille quidem designatus est hoc agere, quod erat concessum ei: ille vero secundum illius voluntatem hoc egerit, propterea nos hanc intulimus eis penam, ut optimi fiant circa documenta, et justi, et cautiore, et non propter suam requiem et delicias corrumpant alienas vitas. — § 2. Si vero indignus sit forte

de eunuch.; l. 1, C. ut nemo ad suum patr.; l. 24, C. de testam.; adde l. 21, C. ad leg. Corn. de falsis; l. 15, C. de decurionibus.